

Conform imaginii stereotipe, teribil de raspandita astazi si, in general, falsa, Stiinta este reprezentata de un grup de oameni inteligenti si dezinteresati, inarmati cu briciul lui Occam intr-o mana si lampa lui Diogene in cealalta, aflati in cautarea Adevarului. Nimic nu poate rezista curiozitatii si mintii lor superinzestrate. Daca nu au rezolvat inca toate problemele decisive, e doar o chestiune de timp pana ne vor oferi pe tava experienta mileniului scientist. Trebuie doar sa avem putintica rabdare. Peter Atkins, profesor de chimie fizica la Universitatea din Oxford, e foarte relevant pentru acest curent ideologic. In opinia sa, oamenii de stiinta sunt "apogeul cunoasterii, farul calauzitor al rationalitatii, mostre de onestitate intelectuala". Si cine oare l-ar putea contrazice? Mai ales cand Atkins pluseaza si afirma ca stiinta ar putea sa se ocupe in viitor de fiecare aspect al existentei umane, de la arta si literatura, pana la politica.

Pana la acel moment, cat mai indepartat, speram, un simplu survol asupra catorva subiecte mai delicate din istoria recenta a stiintei dezvaluie o imagine total diferita de ceea ce proiecteaza arhanghelii pozitivismului.

Departate de a practica testarea empirica, neutralitatea axiologica si folosirea briciului nominalist, oamenii de stiinta lanseaza ipoteze extravagante, sugestii halucinante si explicatii ridicole. Semnificativ este ca foarte multe dintre aceste simptome apar atunci cand oamenii de stiinta sunt confruntati cu natura deloc intamplatoare a universului in toto sau chestiuni particulare precum natura ADN.

Problema initiala a fost rezumata admirabil de Sir Fred Hoyle, un astrofizician si ateu suficient de respectabil incat sa nu fie banuit de vreo simpatie creationista: "the universe looks like a put-up job-". Cu alte cuvinte, sansele ca viata pe pamant sa fi aparut spontan sunt/erau infintezimale, de 10

40,000

, mai precis, conform calculelor lui Hoyle. Pentru cei care nu au chef sa-si bata capul cu numaratorile exacte, astrofizicianul britanic a oferit o metafora mai sugestiva. Sa presupunem, ne spune el, ca o tornada ar trece printr-un hangar, iar la iesire, din materialele gasite inaustru, ar iesi un Boeing 747. Cam la fel de probabila este aparitia vietii pe pamant fara o cauza externa. Aflat in acest moment al investigatiilor, unde Stiinta nu mai poate propune foarte multe variante verificabile, te-ai astepta sa se astearna macar o simpla tacere, conform adagiului wittgensteinian "despre ceea ce nu se poate vorbi trebuie să se tacă". Asta desi problema e stingheritoare pentru orice ateu consecvent. Insa Sir Fred Hoyle a trecut rapid la suspectul de serviciu: extraterestrii. Potrivit astrofizicianului britanic, civilizatii mai avansate decat a noastra

au "insamantat" pamantul cu elementele necesare vietii. Teoria aceasta poarta incantatorul nume de "panspermie" si a fost imbratisata, printre altii, de laureatul Nobel Francis Crick, un ateu la fel de indarjit. Ca si Hoyle, Crick a fost descumpanit de aceeasi problema. "Un om onest, echipat cu toata cunoasterea disponibila pana astazi, nu poate intr-un anumit sens sa afirme decat ca originea vietii pare in acest moment sa fie aproape un miracol, intr-atat de multe sunt conditiile care ar fi trebuit sa fie satisfacute pentru ca lucrurile sa porneasca", declara laureatul Nobel. Continuarea explicatiei nu se mai bazeaza pe nicio investigatie elaborata si nici pe cunoasterea disponibila. In opinia lui Crick, extraterestrii si-au depus semintele vitale pe pamant, cu milioane de ani in urma, iar rezultatele le vedem acum. Ca nu e stiinta, ca nu e testabil, ca nu rezolva nicio problema (cum au aparut martienii?), nici nu prea conteaza. Important e sa nu punem indivizii pe piste gresite.

Un om de stiinta care nu s-a lasat mult intimidat de problemele care ii framantau pe Francis Crick sau Fred Hoyle este Richard Dawkins, vedeta incontestabila a ateismului contemporan. Pentru el, evolutionismul ofera o explicatie suficienta si necesara pentru dezvoltarea vietii pe pamant, iar cine face greseala sa aiba alta opinie este "ignorant, prost sau nebun". In acest sens, Dawkins nu s-a sfiit sa-i lipeasca eticheta senilitatii vechiului sau prieten, filozoful Anthony Flew care, incurajat de cercetarile recente privind natura ADN, a parasit militantismul ateu si a trecut in tabara creationista.

Dar, cu toata aceasta ideologie empirista in spate, Dawkins nu exclude varianta unor civilizatii superioare: "So, I am fully prepared to believe that there are god-like beings elsewhere in the universe, but they will have evolved elsewhere in the universe, they will have started from simple beginnings, perhaps by Darwinian selection, (...) some kind of process that really does explain how you get from simplicity, which we can all understand, to complexity, which demands an explanation. So, don't confuse god-like beings with gods". Ce mai ramane din ateismul lui Dawkins e greu de spus, inasa ce putem spune cu siguranta este ca speculatiile sale in domeniu nu reprezinta altceva decat un verbiaj lipsit de incarcatura testabila. Si trebuie tratate ca atare.

La fel cum trebuie apreciate si speculatiile celuilalt superstar al stiintei din zilele noastre, Stephen Hawking. "Creierului meu matematic, numerele singure ii sugereaza ca existenta extraterestrilor este perfect rationala", afirma fizicianul britanic. Imaginatiei sau creierului sau matematic ii este de asemenea destul de clar ca martienii sunt un fel de nomazi ai spatiului, calatori in nave spatiale, preferabil de evitat. Insa ceea ce nu e deloc clar este in ce lada ar trebui sa depozitam astfel de ipoteze, caci stiinta empirica e clar ca nu sunt.

Desi, pana la urma, nu prea conteaza foarte tare, cata vreme le privim doar ca propaganda menita sa indeparteze orice suspiciune creationista si sa mentina aspectul secular al Stiintei. Pentru ca, in realitate, toate aceste supozitii nu sunt nici macar metafizica, ci doar variante mitologice, de o calitate literara execrabila. Si ele ar putea fi discutate onest, intelectual, doar cata vreme am renunta la criteriile nominaliste de certificare. Or, pentru Dawkins&co acest lucru ar insemna, in aparenta, sfarsitul oricarei idei de Stiinta. In conditiile date, intrebarea daca pozitivismul (oricum, inconsecvent logic) mai reprezinta si altceva decat o fatada frumos aranjata, in spatele careia au loc tot felul de alte proiecte ideologice capata destul de mult sens.